

FAILL! 1/2020

Tiedonhallinnan ja arkistoinnin erikoislehti

Failin historiaa osa I	s. 9	Kirjaamisesta luopuminen?	s. 4
Pentti Latva-Koivisto	s. 22	Time Machine Brysselissä	s. 8
Kalle Kaiharin kirjeet	s. 27	Elkan säätiö 40 vuotta	s. 13
Liikearkistopäivät	s. 14	Porvarillisen Työn Arkisto	s. 15

FAILI 1/2020

Toimitus

Päätoimittaja: Juha Henriksson,
juha@musiikkiarkisto.fi, 045-2495680

Julkaisutoimikunta

Pekka Henttonen, Tampereen Yliopisto
Riitta Itälä
Susanna Kokkinen, pj, Aalto-yliopisto
Pekka Lähteenkorva, Urho Kekkosen Arkisto
Ella Oksanen, Kela
Johannes Valo, Hyvinkään kaupunginarkisto

Toimitus pidättää itselleen oikeuden editoida julkaistavaksi tarjottua aineistoa.

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Vuosikerran hinta 2020 on 60,00 euroa, opiskelijat 15,00 euroa. Tilaushintoihin lisätään arvonlisävero 10 %.

ISSN 1237-2196 Painosmäärä 550 kpl

Julkaisija: Liikearkistoyhdistys ry, PL 271, 00101 HKI, www.liikearkistoyhdistys.fi, Puh. 044-5512029.

Tilaukset: sihteeri@liikearkistoyhdistys.fi

Ilmoitukset

Ilmoitusmyynti, puhelin 045-2495680
Ilmoitushinnat 2019:
1/1 sivua 4-väri 800
1/2 sivua 4-väri 500
1/4 sivua 4-väri 250

Toistoalennus: sama aineisto 4 ilmoituskertaa 25%, 2 ilmoituskertaa 10%.
LAY:n jäsenalennus 20%.

Ilmoitusvalmistus 50 e/sivu.

Oman mainosmateriaalin postitus lehden mukana: kokosivun ilmoitushinta ja lisäksi sisäänpisto- ja postituskulut.

Hintoihin lisätään arvonlisävero.
Hinnat sitoutumuksesta.

Ilmoitusaineiston tekniset tiedot

Painotuotteen koko 173 X 245 mm.
Tiedostomuodot valmiit aineistot painettava pdf, fontit konvertoituina.
Kuvat jpeg, tiff, eps, värijärjestelmä CMYK.
Kuvaresoluutio vähintään 300 dpi.

Muista tiedostomuodoista ota yhteyttä.

Aineiston toimitusosoite:
juha@musiikkiarkisto.fi

Paino: Grano Oy, 2020.

SISÄLTÖ

PÄÄKIRJOITUS

3 Liikkari juhlii
Juha Henriksson

TAPAHTUMAT

6 Time Machine Brysselissä
Juha Henriksson

ARKISTOT

13 Elkan säätiö 40 vuotta
Jarmo Luoma-aho

15 Porvarillisen Työn Arkisto
Pekka Lähteenkorva

21 Ulla Tanskanen
Kati Sääksjärvi

22 LAY-legenda tilittää: työministeri Urpo Leppänen ohjasi minut asiakirjahallintoalalle
Pekka Lähteenkorva

27 Kauppaneuvos Kalle Kaiharin tarinalle väriä UKK:n kirjeistä
Kalle Virtapohja

TEKNIikka

11 Digitalia kulttuurihistoriaa pelastamassa
Anssi Jääskeläinen ja Tuomo Räisänen

19 DAM – Digitaalinen avoin muisti
Teemu Hänninen, Anssi Jääskeläinen, Miia Kosonen ja Tuomo Räisänen

KOLUMNi

4 Norjassa harkitaan kirjaamisesta luopumista
Pekka Henttonen

LIIEKARKISTOYHDISTYS

**9 Katsaus Failin historiaan osa I: Vanha Faili ker-
toja vois monta tarinaa...**
Ella Oksanen

**14 Juhlavuoden Liikearkistopäivät Tampereella I.
ja 2.4.2020**

Ilmoitukset: A. Laaksonen Oy, s. 31; Disec, s.32;
Constructor Finland, s. 32 .

Kansi: Europeanan johtaja Harry Verwayen Time Machine
-seminaarissa, Bibliothèque Solvay, Bryssel.
Kuva: Juha Henriksson.

Liikkari juhlii

Liikearkistoyhdistys perustettiin 13.12.1960. Tänä vuonna tulee siis kuluneeksi 60 vuotta Liikkarin perustamisesta. Juhlavuosi näkyy monin tavoin sekä yhdistyksen että sen julkaiseman *Faili*-lehden toiminnassa.

Yksi juhluvuoden kohokohdista tulee varmasti olemaan Tampereella 1.–2.4. järjestettävät Liikearkistopäivät. Kahden päivän aikana kuullaan Vapriikissa monipuolinen kattaus arkistointiin ja asiakirjahallintaan liittyviä esityksiä.

Liikearkistopäivien päävieraina ovat kaksi tunnettua kansainvälistä alan ammattilaista, tiedonhallinnan konsultti Alison North ja CTO Vivek Bhatt. Northin keskiviikon esityksen aiheena on "Dancing around Data". Bhatt puolestaan puhuu torstaina aiheesta "Office365 & Records Management".

Yhdistyksen 60-vuotista taivalta päästään juhlimaan ravintola Tampereen keskiviikkona 1.4. järjestettävässä iltajuhlissa. Liikearkistopäivien ohjelmaan voi tutustua tarkemmin tämän lehden sivulla 14 sekä yhdistyksen verkkosivuilla.

Tässä *Failin* numerossa alkaa Ella Oksasen neliosainen kirjoitussarja lehden historiasta. *Failin* tarina alkoi jo vuonna 1964, jolloin Liikkari alkoi julkaista *Liikearkisto*-lehteä. Kuten Ellan jutussa todetaan, lehti ilmestyi aluksi kahdesti vuodessa ja ulkoasultaan melko vaatimattomana. Kuitenkin jo 1980-luvulla lehdestä oli kasvanut 36-sivuinen ammattilehti.

Lehden ja Liikkarin historiaan liittyy olennaisesti Pentti Latva-Koivisto, josta on tässä numerossa Pekka Lähteenkorvan toimittama laaja haastattelujuttu. Pitkän uran alalla tehnyt, äskettäin eläköitynyt Pena toimi kahteenkin otteeseen lehden päätoimittajana. Hänen ensimmäisellä päätoimittajakaudellaan lehden nimi muuttui nykyiseksi eli *Failiksi*.

Penalta päätoimittajuus siirtyi vuonna 2007 Osmo "Osku" Palo-selle, joka ehti toimittaa *Failia* yli 10 vuoden ajan ennen kuin allekirjoittanut otti vetovastuun. Oskun ajalta on pitkälti peräisin *Failin* nykyinen ulkoasu, vaikka olenkin hieman päivittänyt värimaailmaa ja fontteja.

Omat kokemukseni yritysarkistojen puolelta ovat rajalliset, mutta onneksi tukenani lehden teossa on kokenut ja monipuolinen toimituskunta sekä laaja kirjoittajakunta. *Failin* tekeminen onkin mitä suurimmassa määrin ryhmätöitä.

Kulttuuriperinnön arkistoinnista minulla on sen sijaan pitkä kokemus, sillä aloitin Musiikkiarkiston johtajana jo vuonna 1997. Musiikin arkistointiin liittyy myös *Helsingin Sanomien* taannoinen uutinen siitä, että Sibeliusen kustantaja on aikeissa myydä 1200 sivua alkupe räisiä käsikirjoituksia. Valitettavan suuri osa kulttuuriperintöä valuu keräilijöiden käsiin, koska museot, kirjastot ja arkistot eivät pysty maksamaan samoja hintoja kuin yksityiset keräilijät. Esimerkiksi kyseisistä 1200 sivusta käsikirjoituksia on pyydetty Kansalliskirjastolta "matalaa

seitsennumeroista summaa", mikä siis tarkoittaa yli miljoonaa euroa.

Miljoona euroa on valtava summa, kun sitä verrataan suomalaisten kulttuuriperintöorganisaatioiden budjetteihin. Esimerkiksi Musiikkiarkiston koko toiminta pystyttäisiin rahoittamaan miljoonalla eurolla neljän vuoden ajan. Meillä ei ole 1200 sivua Sibeliusen nuottikäsikirjoituksia, mutta sen sijaan reilusti yli kilometri suomalaiseen musiikkiin liittyviä aineistoja, joista merkittävä osa on ainutkertaista materiaalia.

Miljoonalla eurolla pystyttäisiin myös digitoimaan varsin suuri määrä aineistoa, esimerkiksi parikymmentä tuhatta tuntia äänitteitä. Turhan pieni osa suomalaisesta kulttuuriperinnöstä on saatu tähän mennessä digitoitua. Rahoitusta tarvittaisiinkin vielä paljon lisää. Toisaalta myös digitoitutekniikan kehittyminen ja yhteistyö tehostavat digitointia. Tässä suhteessa eurooppalainen Time Machine -hanke voi tarjota aivan uusia mahdollisuuksia – paitsi itse digitoinnin, myös digitoidun aineiston käyttöönsaattamisen kannalta. *Faili* tuleeikin seuraamaan Time Machine -hankkeen käänteitä tulevaisuudessa.

Juha
Henriksson

Time Machine Brysselissä

Juha Henriksson
Arkistonjohtaja
Musiikkiarkisto

Time Machine -hanke järjesti puolen päivän mittaisen seminaarin Brysselissä 17.2.2020.

Tiivis ohjelma oli suunnattu paitsi hankkeen jäsenille, myös keskeisille sidosryhmille ja mahdollisille rahoittajille. Ohjelmassa oli lyhyitä, asiapitoisia esityksiä, jotka kertoivat hankkeesta ja sen hyödyistä eri näkökulmista.

Time Machinen presidentti Frédéric Kaplan kertoi omassa esityksessään, että hankkeen projektisuunnitelmaa on tehty kollektiivisesti ”Request for comments” (RFC) -menetelmällä. RFC on alun perin tuttu IETF-organisaation (Internet Engineering Task Force) julkaisemista Internetiä koskevista standardeista. Lopputuloksena on yli 300 sivuinen Time Machinen tiekartta, joka ajoittuu kymmenen vuoden jaksolle eli vuosille 2020–30.

Projektisuunnitelmaa laadittiin alun perin EU:n FET Flagships -hanke- rahoitusta varten. Time Machine menestyi rahoitushaun alkukarsinnassa mainiosti, sillä se selviytyi kuuden finalistin joukkoon kilpailemaan yhteensä miljardin euron rahoituksesta. Vuoden 2019 aikana

kuitenkin selvisi, ettei FET Flagships -rahoitusta jatketa enää entisessä muodossaan. Siitä lähtien Time Machine -hankkeen johtohenkilöt ovat käyneet keskusteluja korvaavan rahoitusmuodon löytämiseksi.

Brysselin seminaarissa kuitenkin kävi ilmi, ettei ainakaan tällä hetkellä ole olemassa EU:n rahoitusmuotoa, josta Time Machine voisi saada suuruusluokaltaan yhtä merkittävän rahoituksen kuin mitä FET Flagships -tuki olisi ollut. Nyt on siis valmiina laaja, perusteellinen projektisuunnitelma, mutta rahoitusmahdollisuudet ovat epäselvät. EU:ssa on kuitenkin useita erilaisia rahoituskanavia, joista voidaan rahoittaa digitaalisen kulttuuriperinnön hankkeita, joten keskustelut Time Machinen ja EU:n virkamiesten välillä jatkuvat.

Seminaaripaikkana oli upea Bibliothèque Solvay. Kuva: Juha Henriksson.

Saattaa olla, ettei ainakaan muuttaman lähivuoden aikana ole luvassa mitään yhtä isoa rahoituspottia.

Kirvestä ei kuitenkaan kannata vielä heittää kaivoon, sillä Time Machine Organisaatio (TMO) on kasvanut vauhdilla, mikä tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia yhteistyöhön ja verkostoitumiseen. TMO:ssa on tällä hetkellä mukana jo yli 600 organisaatiota eri puolilta Eurooppaa. Jäseniksi on liittynyt runsaasti kulttuuriperintöorganisaatioita sekä yliopistoja ja tutkimuslaitoksia, mutta myös esimerkiksi IT-alan yrityksiä. Uutena mahdollisuutena on avattu henkilöjäsenyys eli nyt myös yksittäiset tutkijat, opettajat ja kulttuuriperintöalan ammattilaiset voivat liittyä jäseneksi. Tavoitteena on saada vuoden 2020 aikana ainakin 6000 henkilöjäsentä.

Time Machine Organisaatiossa on mukana myös alan yhdistyksiä ja yhteisöjä. Seminaarissa kerrottiin, että mikäli lasketaan mukaan näiden yhdistysten ja yhteisöjen jäsenorganisaatiot, niin Time Machinessa on mukana suoraan tai välillisesti jo yli 14.000 organisaatiota sekä yli 100.000 ammattilaista.

Kyseessä on siis erittäin laaja verkosto, jonka kautta voi avautua uusia mahdollisuuksia löytää rahoitusta esimerkiksi paikallisille hankkeille. Samoin yhteistyön kautta voidaan luoda uusia työkaluja muun muassa digitoimiseen sekä digitaalisen kulttuuriperinnön visualisointiin, linkittämiseen ja käyttöön saattamiseen.

Suomesta Time Machine Organisaatioon on liittynyt tätä kirjoitettaessa jo 25 organisaatiota tai yhteisöä. Yliopistoista ovat mukana Aalto-yliopisto, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Tampereen ja Turun

Frédéric Kaplan. Kuva: Juha Henriksson.

yliopistot sekä Helsingin yliopisto (HELDIG). Arkistoista TMO:oon ovat Kansallisarkiston lisäksi liittyneet Elinkeinoelämän keskusarkisto, Kansan Arkisto, Musiikkiarkisto ja Svenska Litteratursällskapet i Finland sekä kirjastoista Kansalliskirjasto. Museoalan toimijoita edustavat Helsingin kaupunginmuseo, Kansallismuseo sekä Sodan ja rauhan keskus Muisti. Lisäksi mukana on Yleisradio, jolla on laajat arkistot suomalaista audiovisuaalista kulttuuriperintöä.

Yhdistyksistä ja yhteisöistä mukana ovat tässä vaiheessa Agricola – Suomen humanistiverkko, Arkistoyhdistys, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto, Mikael Agricola -seura, Open Knowledge Finland sekä Suomen Museoliitto. IT-alan toimijoista mukana ovat liittyneet CSC – Tieteen tietotekniikan keskus sekä Citynomadi Oy, Fabula Productions Oy ja Lingsoft Group Inc.

Suomessa Time Machinen hankelhettiläänä toimii Kansallisarkiston Tomi Ahoranta. Hänen tehtäväänään

Panelikeskustelussa vasemmalta Frédéric Kaplan, Isabella de Leonardo, Iason Jongepier, Antonello Migliozi, Jean-Luc Pinol, Antonella Ambrosio ja Julia Noordegraaf. Kuva: Juha Henriksson.

on esimerkiksi TMO-hankkeesta viestiminen, uusien TMO-jäsenorganisaatioiden opastus jäsenyyteen sekä tapaamiset hankkeen kannalta oleellisten sidosryhmien kanssa kansallisella tasolla. Jäsenyyttä miettivien kannattaakin ottaa yhteyttä Tomiin.

Suomen Time Machine jäsenet edustavat siis monipuolisesti kulttuuriperintöalaa, yliopistoja ja IT-alan ammattilaisia, mikä tarjoaa hyvät mahdollisuudet kansallisen Time Machine palvelun suunnitteluun. Niin sanotut Local Time Machinet ovat erittäin olennainen osa koko hanketta. Brysselin seminaarissa kuultiinkin kiinnostava paneelikeskustelu, jossa Jean-Luc Pinol (Paris Time Machine), Antonella Ambrosio ja Antonello Migliozi (Naples Time Machine), Julia Noordegraaf (Amsterdam Time Machine) sekä Iason Jongepier (Antwerp Time Machine) kertoivat kokemuksistaan. Panelin vetäjinä toimivat Frédéric Kaplan ja Isabella di Lenardo.

Tähän mennessä paikalliset Time Machinet ovat eronneet hyvinkin paljon toisistaan teknisen toteutuksen näkökulmasta, mutta jatkossa on tarkoitus tarjota yhä enemmän yhteisiä työkaluja sekä käytännön yhteistyötä paikallisten palveluiden toteuttamiseen.

Time Machinen tiekartassa panostetaan paljon hankkeen tulosten jakamiseen eri sidosryhmille. Brysselin seminaarissa esimerkiksi historian opettajien järjestön Euroclion Steven Stegers kertoi näkemyksiään siitä, miten Time Machinen tuloksia voitaisiin hyödyntää opetuksessa. Nykyajan oppilaat ovat tottuneet käyttämään populaarimediaa, joten Stegersin mukaan esimerkiksi visuaalisuuden hyödyntäminen voisi parantaa oppimistuloksia.

Time Machinen on myös tarkoitus tuoda uusia mahdollisuuksia vaikkapa maankäytön ja kaupunkien suunnitteluun sekä ”älykkääseen” turismiin. Näistä näkökulmista piti-

vät tietoisuutta Brysselissä Malik Aït-Aïssa (DDTM de l'Aude) ja Dino Ginardi (University of Bologna). Lisäksi Djordje Kuzmanovic (Ubisoft) kertoi ja näytti esimerkkejä siitä, miten seikkailupeleihin luotua tekniikkaa voidaan hyödyntää historian opiskelussa.

Kokonaisuutena Brysselin seminaari oli tiivis, mutta antoisa. Se herätti kysymyksiä hankkeen rahoituksen tulevaisuudesta, mutta samalla se valoi runsaasti uskoa tulevaisuuteen. Ainakin itse katson, että Time Machine Organisaation tarjoaman laajan ja monipuolisen yhteistyön avulla eurooppalainen kulttuuriperintö saadaan aikaisempaa tehokkaammin digitoitua ja saatettua aivan uusilla tavoilla esimerkiksi tutkijoiden, opiskelijoiden ja virkamiesten, mutta myös tavallisten kansalaisten käyttöön.

Juhlavuoden Liikearkistopäivät Tampereella 1. ja 2.4.2020

Liikearkistoyhdistys perustettiin vuonna 1960, joten on aika juhlia yhdistyksen 60-vuotista historiaa.

Juhlavuoden Liikearkistopäivät järjestetään Tampereella 1. ja 2.4.2020. Seminaariosuudet pidetään Vapriikissa ja iltajuhla ravintola Tampellassa.

Osallistumismaksu on jäseniltä 650 euroa ja muilta 850 euroa. Vain yhtenä päivänä osallistuvilla jäsenen maksu on 500 euroa ja muiden 600 euroa. Iltajuhla sisältyy kaikkiin osallistumisvaihtoehtoihin. Hintoihin lisätään 24 % arvonnäkövero. Lisäksi alan opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus tulla kuuntelemaan maksutta seminaaripuheenvuoroja. Tarkemmat tiedot ja ilmoittautumislomake ovat yhdistyksen verkkosivuilla. Ilmoittautumisaikaa on 16.3.2020 asti.

Keskiviikko 1.4.2020

9.15 Ilmoittautuminen ja kahvi

10.00 Liikearkistopäivien avaus ja tervetuliaissanat. Puheenjohtaja Mikko Hyvärinen, Liikearkistoyhdistys

10.15 Historioitsijan puheenvuoro. Tutkijatohtori Elina Kuorelahti, Helsingin yliopisto

11.00 Videokatsaus yhdistyksen 60-vuotiseen historiaan

11.15 Selling archive services to companies: Use your heritage as a strategic asset! Viestintäjohtaja Anders Sjöman, Centrum för Näringslivshistoria

12.00 Lounas

13.00 Tiedonhallinnan trendi. Toimitusjohtaja Juha Anttila, IITC Oy

13.30 Dancing around Data. Tiedonhallinnan kansainvälinen konsultti Alison North

14.15 Kahvi

14.35 Ajankohtaista tutkimuksesta. Yliopistonlehtori Pekka Henttonen, Tampereen yliopisto

15.35 Soten tiedolla ohjaamisen ja johtamisen tietopohja. Tietoylijohtaja Pekka Rissanen, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos

16.20 Päivän päätössanat

18.30 Iltajuhla ravintola Tampellassa

Torstai 2.4.2020

9.00 Time Machine. Arkistonjohtaja Juha Henriksson, Musiikkiarkisto

9.45 Metatiedot ja tekoäly. Johtaja Rauli Käppi, M-Files Oy

10.30 Kahvi

10.50 Office365 & Records Management. CTO Vivek Bhatt, Info-technion

11.50 Lounas

12.50 Puolustusvoimien robotiikkakokeilu. Asianhallintapäällikkö Ari Mesivaara, Puolustusvoimat

13.35 Senaatti-kiinteistöjen tekoälykokeilu. Asiantuntija Janne Jokinen, Senaatti-kiinteistöt

14.20 Kahvi

14.55 Sosiaalisen median arkistointi. Tutkimuspäällikkö Anssi Jääskeläinen, Digitalia

15.40 Ylen arkiston tekoälykokeilu ja MeMAD-hanke. Kehityspäällikkö Lauri Saarikoski, Yleisradio

16.25 Liikearkistopäivien lopetussanat

since
1968

Laaksonen

PALVELEVAT SÄILYTYSRATKAISUT

*Suomalaista
osaamista ja laatua
koko toimitusketjun
alusta loppuun.*

Lisää meistä laaksonen.fi

**Metallivalmiste
A.LAAKSONEN OY**

. AYJ1

Posti Green

disec.fi

DISEC

**Tietosi on aina sinun saatavilla
ja hyödynnettävissä turvallisesti**

Jätä organisaatiosi tietoasiat asiantuntijoidemme
haltuun, ja keskity turvallisesti ydinosaamiseesi.

Oma ja luotettava
ICT-infrastruktuuri

Räätälöidyt,
skaalautuvat
palvelut

Terveystieteiden
kuvantamisen
palvelut

Sähköinen
arkistopalvelu

Digitointipalvelut

Museoiden
kokoelmahallinta

Kasten®

Gonvarri Material Handling

Kasten-kalusteet kaikkeen säilytykseen

- Suomalaista suunnittelua
- Turvalliset ja tukevat
- Tyylikkää ja kevyesti liikuteltavat
- Yksilölliset ratkaisut
- Kokemuksella ja ammattitaidolla

Constructor Finland Oy, Lohja
Puh. 019-36251, www.kasten.fi